

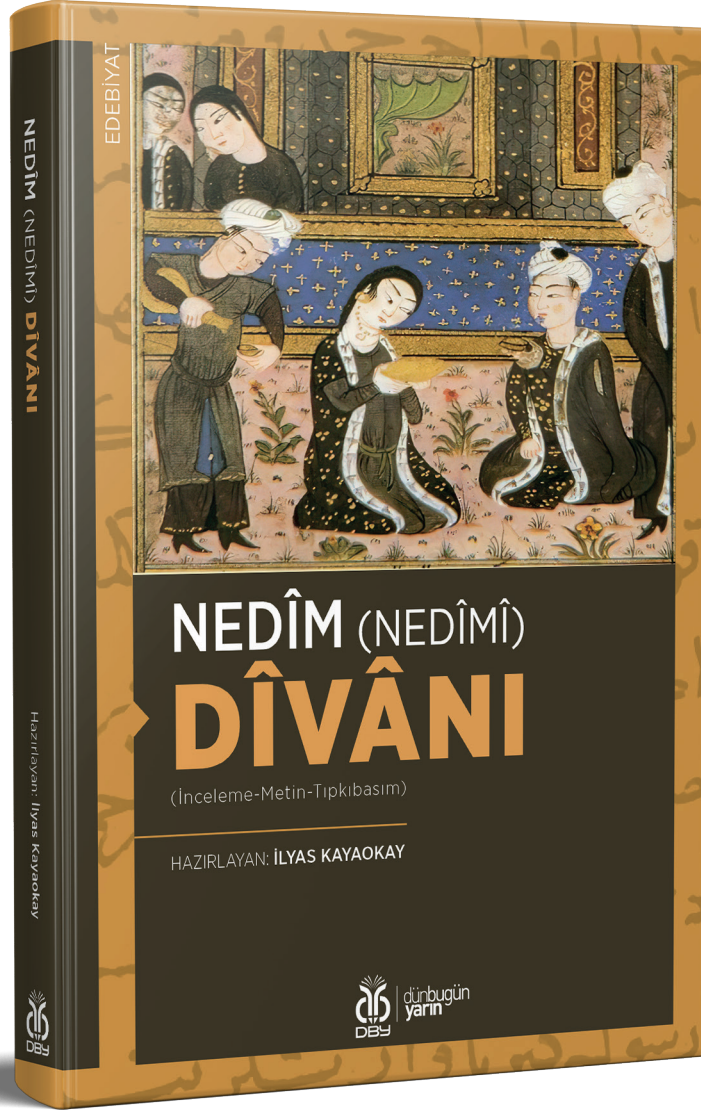
NEDÎM (NEDÎMÎ) DÎVÂNÎ

(İnceleme-Metin-Tıpkıbasım)

HAZIRLAYAN: İLYAS KAYAOKAY

dünbugün
yarın

Bu PDF dokümanı, kitabın bir kısmını içermektedir.
DBY okurları için özel olarak oluşturulmuştur.

“dün”den öğrendiklerinle
“bugün”ü yaşamak
“yarın”ları aydınlatır.

“dün”den öğrendiklerinle
“bugün”ü yaşamak
“yarın”ları aydınlatır.

© 2025, DÜN BUGÜN YARIN YAYINLARI™

Tüm hakları saklıdır. Kaynak gösterilerek tanıtım amacıyla ve araştırma için yapılacak kısa alıntılar dışında, yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir şekilde kopya edilemez, elektronik ve mekanik yolla çoğaltılıp, yayımlanamaz ve dağıtılamaz.

DBY: 436

Edebiyat: 233

ISBN 978-625-5905-03-1

Sertifika No: 52315

Birinci Baskı: İstanbul, Nisan 2025

Hazırlayan: İlyas Kayaokay

Kitap Editörü: Mustafa Asım Küçükaşçı

Dizi Editörü: Furkan Öztürk

Yayın Yönetmeni: İrfan Güngörür

Baskı Hazırlık: DBY Ajans

Baskı/Cilt:

Meteksan Matbaacılık ve Teknik Sanayi Tic. A.Ş.

(Sertifika No: 46519)

KÜTÜPHANE BİLGİ KARTI / Library Cataloging-in-Publication Data (CIP)

Nedim (Nedîmî) Dîvânî [İnceleme-Metin-Tıpkıbasım]

Hazırlayan: İlyas Kayaokay (Doç. Dr.); Editör: Mustafa Asım Küçükaşçı

İstanbul : DBY Yayınları, 2025.

284 s. ; 15,0 x 21,0 cm ___ (DBY Yayınları ; No. 436) ___ Dizin var.

ISBN 978-625-5905-03-1

1- Edebiyat 2- Eski Türk Edebiyatı 3- Divan

DÜN BUGÜN YARIN YAYINLARI

Ankara Caddesi, Ünal Han No: 21/4

Cağaloğlu - Fatih / İstanbul

Tel.: +90 212 526 98 06

www.dby.com.tr • dby@dby.com.tr

İçindekiler

Önsöz.....	9
Giriş.....	13
Nedîm/ Nedîmî Kimdir?.....	13

BİRİNCİ BÖLÜM
İNCELEME

1. Dîvânın Şekil ve Muhteva Hususiyetleri	21
1.1. Dîvânın Hacmi	21
1.2. Nazım Şekilleri ve Türler	22
1.3. Manzumelerin Beyit/Bend Hacmi	32
1.4. Kafiye ve Redif	35
1.3. Vezin.....	40
1.4. Dil, İmla ve Üslup Özellikleri	46
1.5. Dîvân'ın Muhtevası.....	50
a. Âşıkâne gazel örneği	55
b. Şühâne gazel örneği	55
c. Süfîyâne gazel örneği.....	56
d. Hakîmâne gazel örneği	58
e. Hicivâne gazel örneği.....	59

İKİNCİ BÖLÜM METİN

1. Nüsha Tavsifi	61
2. Metin Neşrinde Takip Edilen Metot	63
Metin	65
Sonuç	171
Kaynakça	175
Dizin	177
Tıpkıbasım	181

Önsöz

Son otuz yıllık zaman diliminde pek çok Klâsik Türk edebiyatı araştırmacısının yetişmesiyle metin neşrinde önemli mesafeler kat edilmiş ve neredeyse yayımlanmaya değer edebî metin pek kalmamıştır. Bir zamanlar çalışmaların baş rolünde olan divân ve mesnevi neşirleri artık popülarlığını yitirmiştir. Günümüzde revaçta olan şiir mecmuaları ve ağırlığı dinî-tasavvufî olan mensur metinlerin de önümüzdeki yirmi yıl içinde tükeneyeceği düşünülmektedir. Bilhassa devlet kurumlarına ait yazma eser kütüphanelerinde artık değerli metin bulabilmek çok güçtür. Bundan dolayı da son zamanlarda mükerrer neşirlerin sayısında ciddi bir artış hâsıl oldu. Bu mevzuyu ilmin bir gereği olarak düşünenler de az değildir. Daha evvel üzerinde iki farklı tez çalışması yapılan bir metni üçüncü defa öğrencisine tez olarak veren ünvanlı bir hocamıza önceki çalışmalar hatırlatıldığında “ilimde ayıp olmaz” cevabını vermiştir. Elbette ilimde ayıp yoktur ancak geçmişte yapılmış çalışmalara da saygı duymak gerekir. Metin çalışmak, bu sahanın besmelesi ise mükerrer neşre düşmeden bu hususta ne yapılabilir? Genç nesiller unutmamalıdır ki metin neşri olmadan bu sahada muvaffakiyet elde edebilmek çok güçtür. Yapılacak şey bellidir, her şeyi devletten beklemeyip elimizi taşın altına koymak ve kendimize yeni mecralar aramak... Sahaflar, yabancı kütüphaneler,

koleksiyonerlere ait şahıs kütüphaneleri, müzayedeler ve hatta köy câmîlerinin kitaplıkları...

Küçük de olsa bir ihtimal daha var aslında... O da kütüphanelere eksik ve yanlış adla kaydedilen yazmalar... Diyelim ki *Yazma Eserler Kurumu*'nun 632 binden fazla yazma, matbu ve belgeyi muhtevî “portal.yek.gov” sayfasını açıp arama kısmına da “dîvân” yazdınız. Hemen karşınıza 10.646 âdet “dîvân” anahtar kelimeli eserin katalog bilgisi çıkacaktır. Tahmin ederseniz ki bu yazmaları tek tek açıp okumak, mukayese etmek hayli zaman alacaktır. Devlet bu konuda da kolaylık sağlayarak eserlerin mahiyetini bildiren kısa nüsha tavsiflerini hemen yanına ilâştirmiştir. Çoğu zaman bu kataloglara güveniriz ve eserlere bizzat bakmadan geçip gideriz. Karacı-zâde/ Keçeci-zâde İzzet Molla vak'asını bir gün bir yerde işitirsiniz... İşte asıl mesele bundan sonra başlıyor. Üstünde hiç durmadığımız farklı adla kaydedilmiş bir yazma, bambaşka bir metin çıkabilir yahut içindeki diğer eserleri gizlemiş olabilir ki bunun pek çok örneği geçmişte görülmüştür. Meselâ Zâtî'ye ait kayıp mevlidin Süleyman Çelebi adına kaydedildiği bilgisi artık akademik efsaneye dönmüştür...

İmâm Gazâlî'nin “Hoca hakkı, anne ve baba hakkından fazladır.” kelâm-ı kibârî yâdına düştüğünde fırsat buldukça hocam Prof. Dr. Âdem Ceyhan'ı ziyaret için Sivas ellerine giderim. Her gidişimde hocamın hocası Prof. Dr. Hüseyin Akkaya, Dr. Doğan Kaya, kıymetli Doç. Dr. Mustafa Sefa Çakır, Doç. Dr. Fatih Ramazan Süer ile tarihî Taş Han'da buluşup şiiri, sanatı, edebiyatı, çay, helva, etli ekmek ile terkip edip derûnuma derc ederim. İşte bu kitabın sebebi vucûdu böyle bir meclisteki sohbe dayanmaktadır. Sivas'a son gidişimde yakın zamanda Kütahya'dan Sivas'a geçen, alanımızın değerli âlimlerinden -ki bu sahanın mütehasısları onu Hoca Dehhânî, Huftî gibi pek çok önemli eseri keşfetmesiyle ve yurtdışındaki yazma eser kütüphaneleri üzerine ciddî çalışmalar yapmasıyla tanır- kıymetli Prof. Dr. Ersen Ersoy ile de bu mahfilde görüşmüş idik. İsmi,

herkes gibi ben de çok duymuştum ancak rû-be-rû hasb-ı hâl edebilmek nasip olmamıştı.

Mahfilde, yazma eserlerin, sahafların, müzayedelerin günümüzdeki durumu, neler yapılabileceği üzerine bir nevi aramızda açık oturum yaparken Ersen Hocamız, Elazığlı olmam hasebiyle Harputlu Efendigil ailesinin *Ankara İlâhiyat Fakültesi Kütüphanesi*'ne bağışlamış olduğu bir yazmadan söz etti. Üstelik bu yazma, kütüphaneye yanıltıcı bir bilgiyle kaydedildiği için bugüne kadar kimsenin dikkatini çekmemiş ve bu çalışmayı yapmasaydık “Nedîm Dîvânı zaten çalışılmış ve yüzlerce nüshası var” denilerek yine kimsenin nazar-ı dikkatini celb etmeyecekti. Unutulmamalıdır ki bir şey çok göz önünde ve meşhur ise daha az dikkat çeker. “Çalışılmış, biliniyor” denilerek dokunulmayan pek çok eser aslında araştırmacıların ilgisine tâliptir...

Bu yazma, mezkûr kütüphaneye “Nedîm, 1681-1730 Dîvân / Nedîm” şeklinde kaydedilmiştir. Evet yazmada bir *Nedîm Dîvânı* vardır ancak bu Nedîm daha evvel literatüre girmemiş ve izine hiçbir tezkirede, biyografik kaynakta tesadüf edilmeyen, muhtemelen Irak coğrafyası içerisinde Azerbaycan -Irak Türkmenlerine mensup bambaşka bir Nedîm'dir. Yazmanın baş tarafında Arapça dualar ve Arapça şiirler olsa da 38. varaktan itibaren Türkçe bir *Nedîm Dîvânı* vardır. Ersen Hocamız, bu eseri Harputlu Efendigil ailesinin bağışladığını bu nedenle şairin Harputlu yani hemşehrim olabileceğini ifade ederek eseri çalışmam konusunda tavsiye ve telkinde bulundu. Biz de böyle bir zamanda neşredilmemiş dîvân bulmanın güç olduğunu pîş-i dikkate alarak hemen çalışmalara başladık ve ilk olarak Nedîm'in Türkçe dîvânı ve bu dîvândaki en dikkat çekici şiiri olan elif-nâme mesnevisi üzerine tanıtıcı bir makaleyi bu yılın başında yayımladık. Zira böyle ön çalışmalar sahamızda bir moda hâline gelerek “metni ben çalışıyorum siz çalışmayın” mesajını taşımaktadır. Nihayetinde tanıtım makalemizin mürekkebi kurumadan kitabı da tamamlamak nasip oldu.

Bu çalışma, bir giriş ve iki bölümden müteşekkildir. Giriş bahsinde Nedîm'in kimliği üzerinde durularak tespit edilen veriler değerlendirilmiştir. İkinci bölümde, Nedîm'in Türkçe dîvânının şekil ve muhteva hususiyetleri yönünden incelemesi yapılmış üçüncü bölümde de metnin yeni harflere transkripsiyonlu aktarımına yer verilmiştir. Sonuç kısmının ardından araştırmacıların ihtilafa düştüğü yerlerde metne hızlıca müracaat edebilmesi için tıpkıbasımı da ilave edilmiştir. Nedîm'in Arapça dîvânı çalışmamızın dışında tutulmuş olup bu bölümü de ilgili sahaya mensup bir hocamıza çalışması için teklif edilmiştir.

Şüphesiz metnin tek nüshaya dayalı olması ve müstensih hataları, neşir sürecinde karşımıza çıkan en büyük problem olmuştur. Nedîm, Arap dili ve belâgatine hâkimdir ve Türkçeye pek geçmemiş Arapça kelime ve sözleri kullanmada mahir bir şairdir. Üstüne nazım şekli, kafiye ve vezin konusundaki farklı içtihatları, “deney-sel” sayılabilecek manzumeleri de eklenince bazen meselenin içinden çıkılmaz bir vaziyet hâsıl olmuştur.

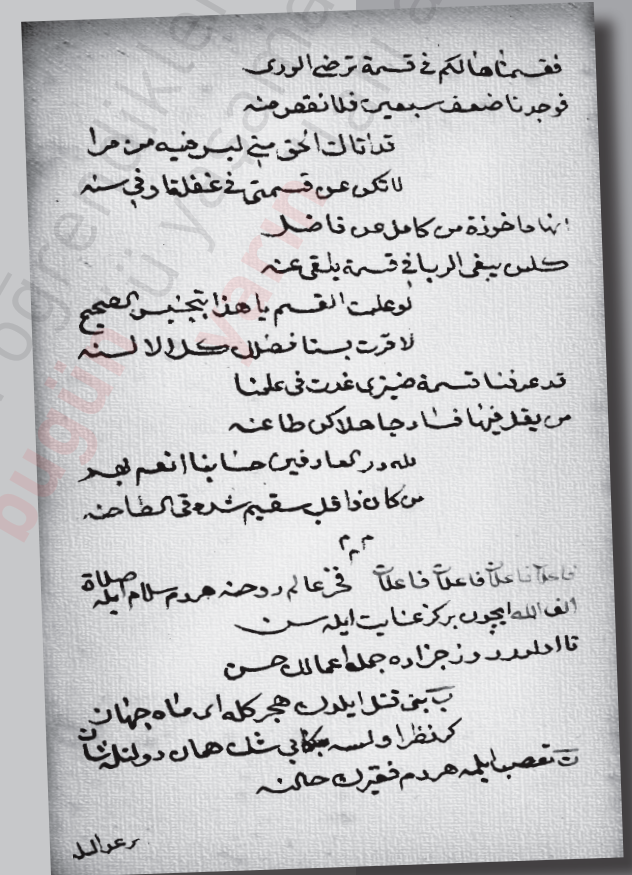
Başta Arapça söz ve beyitler olmak üzere altından kalkamadığımız yerlerde imdadımıza yetişen ve yoğunluğuna rağmen kitabımızı baştan sona okumak sûretiyle editörlüğünü büyük bir özveriyle üstlenen kıymetli Mustafa Asım KÜÇÜKAŞÇI Beye şükranlarımı sunuyorum. Yine yazmayı şahsıma tevdi ederek bu çalışmanın neş'et etmesine vesile olan Sayın Prof. Dr. Ersen ERSOY'a bir kere daha teşekkür ediyorum. Yayın sürecinde ilgi ve alakalarını eksik etmeyen, titiz şekilde nihayete erdiren DBY Yayınları genel koordinatörü değerli büyüğümüz İrfan GÜNGÖRÜR Beye de ayrıca müteşekkirim.

Doç. Dr. İlyas KAYAOKAY

Elazığ, 2025

[Dîvân-ı Nedîm/ Nedîmî]

METİN

1.

[Fāilātün fāilātün fāilātün fāilün]

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilat

Fahr-ı 'ālem rūhuna her dem selām ile šalāt

30. **Elif** Allāh için bir kez 'ināyet eyle sen

Tā olur rüz-ı cezāda cümle a'mālün ḥasen

31. **Bā** beni katl eyledün hecrünle ey mäh-ı cihān

Ger nazar olsa baḡa bī-şekk hemān devletle şān

32. **Tā** ta'aşşub eyleme her dem fakīrün ḥāline [38b]

Ber-'adālet/e hemān kıl merḥamet āmāline

33. **Sā** sevāb olsun saḡa işbu 'alīle ol ṭabīb

Çün anuḡ vaşfi olup şāhā firāḡundan ḡarīb

34. **Cim** cemāl-i Yūsuf'ı men' itme Ya'kūb'dan şaḡın

Ki firāḡundan olur keff-i başar andan şaḡın

35. **Hā** hekīm ol bu 'alīle vaşluḡı eyle devā

Ol saḡa meftūn olup hecri hemān görme revā

36. **Hā** ḫilāfet taḡtına sen mālīk olduḡ ḥüsn ile

Ber-'adālet eyle şāhım bu fakīre luṭf ile

37. **Dal** devâ oldu vişâlün *bu* saķîme ey aşı
Merhamet kıl hâlîme itme firâķunla zelîl
38. **Zel** zimâmı olmadı şūhūn ne itsün ‘aşıkı
Her kime meyli olur yokdur anuñ bir şādıkı
39. **Rā** ra’uf ol haķķıma ey cān-ı men hecrün yeter
Cümle ağıyaruñ kelāmından ben oldum bî-hüner
40. **Zā** zevāl olsun raķībün ‘ömri çün maķbül degül
Kim *anı* maķbül iderse ‘aķıbet mes’ül degül
41. **Sin** senün meftūnuñum bir kez mürüvvet kıl baña
Bir vişāl olsa cenābuñda sa’ādetdür baña [39a]
42. **Şin** şenā‘atdür senün hecrün baña çārem nedür
Bî-naşīb oldum vişālünden eyā cürmüm nedür
43. **Şad** şanursun ben *seni* nisyān ile terk eyledüm
Ol ‘acebdür ben saña rāğıb iken hecr eyledüm
44. **Đad** ziyā-yı bedrūje ‘aşıķ menem ey gül-‘izār
Kıl mürüvvet eyleme hışmuñ ile benden firār
45. **Ťā** tarīķ-ı ‘aşķa dūçārum girān oldu baña
Bir semāhat ile şimdi ben dahıl oldum saña
46. **Zā** zahīr ol *bu* esīre leblere cānı gelüp
Çün firāķuñdan ‘azīzüm bî-devā şimdi ölüp
47. **‘Ayn** ‘adālet eyle bir kez *bu* faķīre cān-ı men
Pek haķīr oldu senün hecrün ile sultān-ı men

48. **Ġayn** ġanī olsa gerek her kim saña meyli olur
Bî-cihet hūbān ‘ālemde senün mişlün olur
49. **Fā** felāh olsun saña ger ‘aşıķa kılduñ nazar
Çün aña vaşluñ olursa her firāķ itmez zarar
50. **Ķaf** karībünle vücūdum pür-şeref oldu hemān
Çünkü senden ey haķībim bir nazar kaşdum hemān
51. **Kāf** külfet olmasun bî-çārenün ‘aşķı saña [39b]
Kıl teraħhum ey efendüm çünkü mecbūram saña
52. **Lām** luţf eyle haķīre çün olup emr-i ‘asīr
Āh u efġān eyleyüp çün bulmadı bār-ı naşīr
53. **Mim** mürüvvet eyle şimdi *bu* zelīle ey ‘azīz
Bilmeyüp aşı nedür olmuş vişālün pek ‘azīz
54. **Nun** nedür cürmi anuñ hışma hemān dūçār olup
Kıl semāhat ey ‘azīzüm çün firāķuñ ‘ār olup
55. **Vav** vişāle hasreti olmuş kaķilün dem-be-dem
Ol hemān senden himāyet ister ey baħr-ı kerem
56. **Hā** henüz hāşıl olup senden faķīrün maţlabı
Çün saña cān u göñülden ol teveccüh eyledi
57. **Lām-elif** lāzım oldu *bu* ‘alīle bir devā buhl itmesin
Ki yeşīr olsun heme emrün ü rıf‘at bulasın
58. **Ye** yā Hudā ol Faħr-ı ‘Ālem ‘aşķına şevķüm kađīm
Nār-ı düzeħden dirīġ eyle *beni* vaşfum Nedīm

2.

[Fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün]

1. ‘Âşıkun bîmâr olup vaşlı aña itme cüdâ
Bir şifâ olsa ‘alîle mülkünü eyle fedâ
2. Bu fakîre kıl kerem mihmân olup ‘izzet ile [40a]
Çünkü bu‘duñla ‘azîzüm şâh iken oldı gedâ
3. Dem-be-dem zikrün ile âsüde olmuş bu Nedîm
Çün anuñ kaşdı hemân her dem cenâbuñla nidâ

3.

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilât
Kim saña cevri eyleyüp sen ol hemân kâmil şıfât
 [Fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün]

8. Ğamm çekmekle ‘alîl olsam ‘aceb olmaz saña
Tîğ-ı hışmuñla katîl olsam ‘aceb olmaz saña
9. Nâr-ı hecrünle harîkum kıl semâhat şâh-ı men
Bir vişâl olsa cenâbuñdan ‘aceb olmaz saña
10. Va‘dünün hulûfî ile ‘ömrüm tebâh olsa gerek
Hep merâmumdan dirîğ olsam ‘aceb olmaz saña
11. Bûy-ı zülfün bu esîri dem-be-dem şeydâ idüp
Ger anuñ meftûnı olsam bir ‘aceb olmaz saña
12. Çâr-ı tāk üftâdesi oldum heme vaqtüm cefâ
Leblere ben nâ‘il olsam bir ‘aceb olmaz saña

13. Ben temennî eyledüm kurbuñ ile fevzüm olup
Çünkü bu‘duñla zelîl olsam ‘aceb olmaz saña

14. Āteş-i hasret ile sūzân olup işbu Nedîm
Bî-ṭabîb ü bî-devâ olsam ‘aceb olmaz saña [40b]

4.

[Fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün]

1. Bî-vefâ olduñ hemân çünki karar olmaz saña
‘Âşıkun cāmı şikest oldı şarâb olmaz saña
2. Ger dūrūğı olsa şūluñ şöhetünden fâriğ ol
Şıdık ile mālum u mülküm hep dirîğ olmaz saña
3. Āşıkā ihlâş ile göñlün hemân olsun gerek
Çün merâmun şa‘b olup rāhat ile olmaz saña
4. Yok hemân va‘dün ile vaqtün güzeşt olsun deyir
Dām-ı tezvîrün ile her dem şikâr olmaz saña
5. Ger dilerseñ ‘izzeti işbu fakîre mâ‘il ol
Çün nedâmetle hasâret hasreti olmaz saña
6. Bu kelâmı göñlüñe mestür idüp hıfz eyle sen
Ger beni zâyî‘ idersün hiç Nedîm olmaz saña

5.

[Fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün]

1. Göñlümi şâd eyledün ‘izzet naşîb olsun saña
Düşmeni maḥzûn idüp mālum fedâ olsun saña

2. Çün benüm şevküm ‘ayân oldu cenâb-ı devlete
Bir ‘inâyet eyle tâ kim çok şevâb olsun saña
3. Sen baña va’d eyledün her dem vişâl olsun gerek
Pây-mâl oldum efendüm merhamet olsun saña [41a]
4. Ger vişâlün bî-cihet olmuş kalî/e ey ‘azîz
Bir selâm itmek gerek tâ kim karîb olsun saña
5. Bî-cenâh oldu Nedîmî mu‘îni kalmayup
Bir nazar kıl Fahr-ı ‘Âlem dest-gîr olsun saña
6.
[Fâilâtün fâilâtün fâilün]
14. Ey Hudâ sen kıl beni ehl-i vefâ
Tâ olam maqbûl-i erbâb-ı şafâ
15. Ben zelîlem bulmadum yâr-ı şefîk
İntihâb itdüm cenâb-ı Muştafâ
16. Kıl anı şâhâ ‘alîlün rehberi
Zâyi‘ oldu hep vücûdum bî-şifâ
17. Ben garîküm bahr-ı cürme ser-be-ser
Kaşd idüp dergâhuñ ey Muştafâ
18. Bir devâ-yı mağfiret muhtâcıyam
Ma‘şiyet emrâzı virmiş pek cefâ
19. Şordum aḥvâlüm neye müncer olur
Didiler henn eyleme Rabb’ün kefâ

Kaynakça

- Akkuş, M. (2008). *Hatîbî, Tezkîre-i Şu‘arâ-yı Bağdâd*, İstanbul: Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları.
- Arslan, M. (2014). “Eginli-zâde Mahmud Nedim Bey”, *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*, <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/nedim-eginlizade-mahmud-nedim-bey>
- Arslan, M. (2015). “Nedîm Efendi Erzurumlu”, *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*, <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/nedim-nedim-efendi-erzurumlu>
- Baki, Z. S. (2014). “Ali Nedîmî”, *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*, <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/ali-nedimi>
- Efe, Z. (2021). “Nedîm”, *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*, <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/nedim>
- Ersoy, E. (2021). *Dîvân-ı Hafî*, Ankara: Türkiye Bilimler Akademisi Yayınları.
- İçli, A. (2018). “Kasimî Mecmuasındaki Irak ve Çevresi (Bağdat ve Musullu) Şairler ile Şiirleri”, *XVIII. Türk Tarih Kongresi Bildirileri*, s. 9-17.
- Karataş, A. (2020). *Harput Yusuf Kâmil Paşa Medrese ve Kütüphanesi*, Ankara: Desen Ofset.
- Kayaokay, İ. (2025). “Harputlu Efendigil Ailesi Terekesinde Bulunan Meçhul Bir Nedîm Divanı ve Nedîm’in Elif-nâmesi”, *Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 9 (37), s. 465-495.
- Kılıç, F. (hızl.) (yty.). *Şefkat, Tezkîre-i Şu‘arâ-yı Şefkat-i Bağdâdî*, Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.

- Otal, A. F. (2022). “XIII. Yüzyıldan XIX. Yüzyıla Kadar Klâsik Türk Edebiyatında Kaside Nazım Şeklinin Şekil ve Muhtevasına Dair”, *Çankırı Karatekin Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 2, s. 171-197.
- Öğmüş, H. (2018). “Aruzun İmkân(/sızlık)ları”, *Yüzakı Dergisi*, Aralık Sayısı.
- Özkan, M. (2021). “Ferhengnâme-i Sa’dî Tercümesindeki Arkaik Söz Varlığı Hakkında-I”, *Karabük Türkoloji Dergisi*, 3, (3). s. 14-43.
- Saatçi, S. (2023). *Kerkük Güldestesi*, İstanbul: Ötüken Yayınları.
- Terzibaşı, A. (2013). *Kerkük Şairleri*, İstanbul: Ötüken Yayınları.

<https://sozluk.gov.tr/>

<https://lugatim.com/>

<https://www.kuranmeali.com/>

Dizin

A	D
Ahmed Nedim 19, 173	Derleme Sözlüğü 50
Ahîterî 102	Doğu Türkçesi 15, 46, 172
Ali Hayder 101	
Allâh 24, 51, 67, 99	E
Anadolu 19	Efendigil 11, 61, 171, 175
Ankâ 55, 58, 97, 102	Eğimli-zâde Mahmûd Nedim Bey 19
Ankara İlahiyat Fakültesi Kütüphanesi 11	Elazığlı 11
Anter 58, 97, 114	Elif 51, 67, 175
Arkaik 50, 176	Erbil 18, 19, 172
Arkûb 160	Erzurumlu 19, 175
Âşık Ali Nedîmî 19	Eyyüb 162
Âşıkâne 55	
Atâ Terzibaşı 19	F
Atlas 58, 97	Fahr-ı ‘Âlem 23, 53, 69, 72, 86
Azerbaycan 11, 15, 19, 46, 172	Fars 14, 44, 48
B	Fazli 16
Bâğ-ı İrem 155	Fehmî 16, 30
Basra 18, 172	Fehmî 17, 30, 77, 131, 170
Başra 19, 109, 159	Fehmiyâ 17, 30, 77, 78
Battih 47	Ferhâd 15, 29, 93, 132, 168
C	Ferhengnâme 176
Câmî 102	Fuzûlî 15, 16, 22
Celîl 57, 122	Fuzûlî 16, 102
Cennet 29	

G

Ğâfir 57, 123
Garâmî 55

H

Hâfîz 15, 48, 101, 128
Hak 107, 129, 141
Hakîm 57, 122
Hakîmâne 58
Hâlık 57, 90, 118, 122
Harputlu 11, 61, 171, 175
Harputlu Efendîgil Ailesi 61, 175
Hârût 114
Hâtem 17, 33, 77, 101, 114, 130, 131
Hatîbî 19, 175
Hayder 101, 162
Hezec 41, 42, 43
Hoca Aziz 16
Hoca Dehhânî 10
Hoca Neş'et 21, 22
Hudâ 23, 48, 53, 56, 69, 72, 81, 102, 115, 117, 121, 123, 150, 157
Hufî 10
Hz. Peygamber 14, 51

I-İ

Irak 11, 15, 16, 19, 46, 47, 172, 175
İrân 101, 142, 155
İlâhî 51, 54
İlâhî 54, 57, 73, 80, 123
İmâm Gazâlî 10

K

Kadîm 56, 121
Kâmil 16, 61, 171, 175
Karacı-zâde 10
Kaside 176
Keçeci-zâde İzzet Molla 10
Kelîm 129
Kelîmî 101
Kerîm 57, 122

Kerkük 18, 108, 172, 176
Kerküklü Hamid Nedîm 19
Kerküklü Mahmud Nedîm 19
Kerküklü Şairler 19
Kıt'a 38
Kisrâ 58, 97, 101
Kur'an 90, 135, 162
Kütahya 10

L

Lâle Devri 61, 171
Loqmân 144

M

Mahmud Nedîm Paşa 19
Mârût 114
Mecnûn 15, 29, 31, 40, 80, 93, 132, 135, 139, 146, 151, 168
Mevlâ 27, 74, 164
Mevsîl 18
Mevsîl 18, 109
Mısr 58, 97, 159, 164
Mustafa 10, 12, 14
Muştafa 13, 23, 27, 53, 54, 57, 72, 73, 74, 122
Musul 18, 172
Mübâreze-i Aşk 19
Müddessir 49, 99
Münserih 41, 43
Müreddef 37

N

Nâbî 16, 102
Nedîm 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 27, 29, 30, 32, 34, 35, 36, 38, 39, 40, 42, 43, 46, 47, 48, 50, 53, 54, 55, 56, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 171, 172, 173, 175
Nedîm 17, 18, 23, 24, 26, 27, 30, 32, 33, 39, 40, 45, 49, 50, 53, 54, 56, 57, 60, 69, 70, 71, 73, 74, 75, 77, 78, 79, 81, 82, 83, 84, 85, 88, 89,

90, 91, 92, 93, 94, 96, 99, 100, 101, 103, 104, 105, 107, 108, 110, 111, 112, 114, 115, 116, 117, 118, 123, 124, 126, 129, 130, 131, 132, 143, 144, 145, 147, 148, 149, 150, 151, 152, 153, 154, 155, 156, 157, 159, 160, 161, 162, 163, 164, 166, 167, 168, 169, 170

Nedîm Dîvânı 11, 15, 22, 34, 35, 40, 47, 50, 53, 171

Nedîm Efendî 19, 175

Nedîmî 13, 14, 19, 171, 175

Nedîmî 14, 15, 16, 18, 19, 26, 29, 32, 47, 48, 55, 59, 72, 76, 78, 80, 83, 84, 87, 91, 93, 95, 98, 102, 105, 107, 109, 113, 114, 121, 125, 127, 128, 130, 137, 147, 150, 156, 159, 162, 163, 164, 165, 167

Nedîm-i Kadîm 19

Nedîm-i Konevî 19

Nesîmî 15, 22, 29

O

Osmanlı 21

R

Rabb 54, 72
Rakki 16, 47
Remel 41, 42, 43
Rûm 101
Rûstem 47, 58, 97, 114, 139

S-Ş

Sa'dî 101
Şa'ib 129
Şamed 104, 121
Şehâvî 101
Server 54, 57, 73, 107, 123
Seyhûn 137
Seyyid Vehbî 16
Şihâh 102
Sivas 10

Sûfiyâne 56
Süleymân 19, 109
Süleyman Çelebi 10
Süleymaniye 18
Sünbül-zâde 16
Şefkat Tezkiresi 19
Şevvâl 156
Şûhâne 55

T

Taht-ı Süleyman 18
Tezkire-i Şu'arâ-yı Bağdâd 19, 175
Tûfân 137
Türk 9, 16, 19, 22, 30, 42, 43, 44, 108, 172, 175, 176
Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü 19, 175

Ü

Üsküdar 18
Üsküdar 18, 50, 108

V

Vehbî 16, 17, 30
Vehbî 17, 160, 161, 162, 168, 169
Vehbiyâ 17, 30, 124, 162, 170
Veysî 16, 102

Y

Yahya Nazîm 32
Ya'kûb 51, 67, 140, 157
Yûsuf 51, 58, 67, 97, 101, 124, 140, 157

Z

Zâl 58, 97
Zâtî 10
Zülfikâr 162

“dün”den öğrendiklerinle
“bugün”ü yaşamak
“yarın”ları aydınlatır.

[Dīvān-ı Nedīm/ Nedīmī]

TIPKIBASIM

فقدما هالكم في قسمة ترضى الورى
فوجدنا ضعف سبعين فلما نقصر منه
قد اتاك الحق من لبر فيه من مرا
لاكن عن قسمة في غفلة وفي سنة
ابنا مأخوذة من كامل من فاضل
كل من يبقى الربا في قسمة يلقى عنه
لوعلت القسم يا هذا يتجنب من صبح
لا قرت بسنا فضل كل لال سنة
قد عرفنا قسمة ضيزى غدت في علنا
من يقدرنا فساد جاحلا كن طاعنه
لله در كما دفين جانا انعم به
من كان فاقب سقيم شره في طاعنه
٢٢
ناحلا فاعلا فاعلا في عالم روحه هدم سلام ايله
انف الله ايجون بر كنعايت ايله سن
ناالمدد وز جزاده جملة اعمال حسن
باب بن قتل ايلدر هجر كله ارماه جهنان
كنظرا ولسه بجا في شك هان دولكنا
ن تعصبا بيله هدم فقير حانه
رعوالد

برعد التله هان قل مرحمت امانه
 ت ثوابا ولسون سكا اشير عيله اولد
 چرون ائلك وصفى اولوب شاهان فراقكده
 آج جمال يوسفى منع ايتنه ييقريدن صقن
 كد فراقكده اولور كف بصرانده صقن
 آج حكيم اولوب عيله وصلكا ايله دوا
 اولسكا مفتون اولوب هجرى هان كورد
 آج خلافت تختنه س مال اولور حسن ايله
 برعدالت ايله شاهم بونقيره لطف ايله
 دوا اولدى وصا لك بوسقيه اصيل
 مرحمت قل هانكه ايتنه فراقكده ذليل
 دوماجا اولدى شوخك نه ايتون عاشقى
 هر كيمه ميلى اولور يوقدر ائلك برصادنى
 تروفا اولحقه اى جان من هجرى يتو
 جمله اغيارك كلامندن بن اولوم بي هنر
 نر دوال ولسون يقبل عمرى چون مقبول دكل
 كيم ابي مقتول ايدر سه عاقبت مشول دكل
 سن سنك مفتونكم بر كرموت قتل بكا
 برعصال اولسه جنا بكدن سقا قدر بكا

فقسنا هانكم في قسمة ترضى الورى
 فوجدنا ضعف سبعين فلما نقص منه
 قدا تال الحق من لبس فيه من مرا
 لاكن عن قسمى في غفلة و في سنه
 ايندا خورده من كامل عن فاضل
 كلن يبقى الربا في قسمة بلقى عنه
 نولمت القسم يا هذا بتجنب مصعب
 لاقرت بسنا نضل كل لاله
 قد عرفنا قسمة ضيزى غدت في علمنا
 من يقدرها فارجا حلاكن طاعنه
 لله در كعارفين حنا بنا انعم بهر
 من كان فاقب سقيم شده في الطاعنه
 فاعلا فاعلا فاعلا فاعلا في عالم روحه هدم سلام ايله
 الف الله ايجون بر كز غنايت ايله سن
 قال ايلرد و ز جزاره جمله اعمال حسن
 ب بى قتل ايلدر هجر كله اى ماه جهان
 كنفرا ولسه بكا بي شك هان دولته
 ت نصيب ايله هدم فقير حالكه

برعدالت

شنا عند سنك هجرت بكا چارم ندر
بی نصیب اولدم وصالکون ایجا جرم ندر
صانوس بن سنی نیلان ایله ترک ایلیم
اولمچدر بن سکا و اغاب ایکن هجر ایلم
نیا بد که عاشق منم ای کلعدار
قل مرعوت ایله خشمک ایله بندون فزار
ط طریق عشقه دوچارم کران اولدی بکا
برساحت ایله شیدی بن و خیل اولدم سکا
ظهور اول بوا سیرم بلبره جانی کلوب
چون فراقکون عزیزیم بیدوشدنا اولوب
آج عدالت ایله برکتر بوفقیه جان من
پک حقیر اولدی سنک هجرک ایله سلطان
غنی اول کریم سکا قبلی اولور
بجهت خویان عالمه سنک مثلك اولور
قی فلاح اولسون سکا رعاشقه قلدر نظر
چون اکا و صلاک اولور سه هرقاق ایتزمرز
قی قریکله وجودم پر شرف اولدی هات
چونکی سنده ای حبیبم بر نظر قصد جهان
ک کلف اولسون بیچاره نک عشق سکا
ندر

NEDÎM (NEDÎMÎ) DÎVÂNİ

Yazma eserlerin tasnifi ve kataloglanması meselesi ciddî bir dikkat ve bilgi birikimi gerektiren bir iştir. Kütüphanelerdeki bazı el yazmaları noksan yahut hatalı kaydedildiği için araştırmacılar da bazen yanlış yönlendirilmiştir. Böyle bir durum, bu kitabın konusunu teşkil eden *Nedîm Dîvânî*'nin da başına gelmiş ve bugüne kadar tozlu raflarda keşfedilmeyi beklemiştir.

Harputlu Efendigil ailesinin *Yûsuf Kâmil Paşa Kütüphanesi*'nden devralarak hâmîliğini üstlendiği ve 1972 yılında Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Kütüphanesi'ne bağışladığı binlerce yazma eser arasında, literatürde ismine hiç rastlanılmayan meçhûl bir Nedîm Dîvânî da vardır. Eser, dijital ortama aktarılırken sadece şiirlerin mahlas beyitlerine bakılmış ve bu Nedîm yahut Nedîmî, ünlü Lâle Devri şairi Ahmed Nedîm zannedilmiştir. Muktesebatımızca bu yeni Nedîm/ Nedîmî, Azerbaycan-İrak Türkmenlerinden, nevi şahsına münhasır bir şairdir. Muhteviyatında irili-ufaklı 128 manzume bulunan Nedîm'in Türkçe Dîvânî, ilk defa bu çalışmayla gün yüzüne çıkmış ve dîvân sahibi bir klâsik şairimiz daha tarihin tozunu üzerinden atarak edebiyat literatüründeki yerini almıştır.

DÜN BUGÜN YARIN YAYINLARI
Ankara Caddesi, Ünal Han No: 21/4
Cağaloğlu, Eminönü - Fatih / İstanbul
Tel. - Faks: +90 212 526 98 06
www.dby.com.tr • dby@dby.com.tr

ISBN 978-625-5905-03-1

